

herby 11 +
III 107
- 8E.

Lipno
Z WZ-AK
†s. Szmidt Jacek Jolci
ps. „Wierny”
M: 1354/2216 Pom.

**SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI**

Semidt Jadu, sę
.....
S. 129-1354/2216 Pom.
.....
Lipno AK (ZWS-AK)
.....

I./1. Relacja —

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora —

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora —

II. Materiały uzupełniające relację *k. 2 s. 1-2*

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ...

IV. Korespondencja

.....

.....

.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne *k. 4*

VI. Fotografie *książki i ikonografii*

II. Materiały uzupełniające relacje -
- ks. Szmidt Tadeusz Józef

1. Antoni Pomiński, biogram „Szmidt Tadeusza Józef”,
[w:] Włodawski słow. biograficzny pod
red. Stanisława Guniłkowskiego, Włodawek 2005,
t. III, s. 173-175, kserokop. k. 2 s. 1-2

SZMIDT TADEUSZ IDZI

pseud. Wierny

(1914–1965), ksiądz, administrator parafii wrocławskich.

Urodził się 3 VIII 1914 r. w Wyszkwie-Nadgórzu, pow. pułtuski, w rodzinie Aleksandra (nauczyciela) i Leokadii z d. Maliszewskiej. W 1920 r. rodzina przeniósła się do Torunia. Tam w 1929 r. Tadeusz ukończył czwartą klasę Gimnazjum im. Mikołaja Kopernika. Następne cztery klasy, uwieńczone świadectwem dojrzałości w 1933 r., zaliczył we wrocławskim Liceum im. Piusa X. W tym samym roku wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego we Wrocławku, gdzie pięć i pół roku (z powodu okresu przejściowego z programu pięcioletniego na sześcioletni) studiował filozofię i teologię. Oprócz wiedzy teoretycznej otrzymał tu solidne przygotowanie praktyczne w zakresie liturgiki, homiletyki, katechetyki oraz — pod kierunkiem ks. Stefana Wyszynskiego — pracy społecznej w parafii. Święcenia kapłańskie przyjął w dniu 17 XII 1938 r. w katedrze wrocławskiej z rąk bp. Karola Radońskiego. W miesiąc później, w styczniu 1939 r., został wysłany na studia polonistyczne na Uniwersytecie Jagiellońskim. Równoległe z nimi, w czerwcu 1939 r. zdobył na UJ magisterium z teologii.

W październiku 1939 r. został przez bp. Michała Kozala — sufragana wrocławskiego, który kierował diecezją wrocławską pod nieobecność biskupa ordynariusza K. Radońskiego — skierowany do pracy duszpasterskiej jako wikariusz w parafii św. Stanisława we Wrocławku. Kilka dni później 30 X 1939 r., bp M. Kozal powierzył mu administrację parafii Kikół, Wola-Trutowo i Sumin. W stanie ciągłego zagrożenia, po odmowie podpisania niemieckiej listy narodowościowej, ksiądz Szmidt prowadził potajemnie działalność duszpasterską w powierzonych parafiach przez cały okres okupacji niemieckiej. W 1940 r. został zaprzysiężony przez Gustawa Ignacego Olszewskiego, pseud. Wojtek, Gracjan, ówczes-

W październiku 1939 r. został przez bp. Michała Kozala — sufragana wrocławskiego, który kierował diecezją wrocławską pod nieobecność biskupa ordynariusza K. Radońskiego — skierowany do pracy duszpasterskiej jako wikariusz w parafii św. Stanisława we Wrocławku. Kilka dni później 30 X 1939 r., bp M. Kozal powierzył mu administrację parafii Kikół, Wola-Trutowo i Sumin. W stanie ciągłego zagrożenia, po odmowie podpisania niemieckiej listy narodowościowej, ksiądz Szmidt prowadził potajemnie działalność duszpasterską w powierzonych parafiach przez cały okres okupacji niemieckiej. W 1940 r. został zaprzysiężony przez Gustawa Ignacego Olszewskiego, pseud. Wojtek, Gracjan, ówczes-

Wrocławski
stow. biograficzny,
pod red. Stanisława
Kunilow-
skiego, Wrocław
wek 2005, t. III
s. 173-175

✓
snego komendanta Obwodu ZWZ Lipno. Przyjął pseudonim Wierny. W latach 1941–1944, kiedy G.I. Olszewski był szefem Wydziału Łączności KO ZW-AK Pomorze łączniczką jego do T.I. Szmida była Jadwiga Lewandowska, pseud. Hanka, od 1943 r. referentka Wojskowej Służby Kobiet Obwodu AK Rypin. Jednocześnie w latach 1940–1942 w konspiracji współdziałał z Józefem Wiśniewskim, pseud. Szczerba komendantem Obwodu POZ „Znak” Lipno. Najbliżej jednak współpracował z proboszczem w Lipnie w latach 1940–1945 kamilianinem Antonim Sołtysiakiem, pseud. Piotr, kapelanem POZ „Znak” do końca 1942 r. i członkiem obwodowych struktur Delegatury Rządu RP na Kraj w latach 1943–1945 oraz eks redemptorystą Janem Hacją, pseud. Życzliwy, proboszczem w Karnkowie i kapelanem Obwodu AK Lipno. Jego zastępcą jako kapelana był T. Szmidt. Za tę działalność obaj zostali rozkazem KO AK Pomorze z dn. 24 XII 1944 r. odznaczeni Brązowymi Krzyżami Zasługi z Mieczami. Na terenie Kikoła i gminy rozwinął szeroką działalność w akcji samopomocy ludności polskiej i wspierał tajne nauczanie. Po aresztowaniu przez Niemców w styczniu 1945 r. udało mu się zbiec z więzienia gestapo i powrócić do swoich parafii. Pracował tam do kwietnia 1945 r. Z kolei przez niemal dwa lata (IV 1945–I 1947) był proboszczem parafii Chełmce koło Kalisza.

Po krótkim urlopie objął funkcję administratora nowo powstałej parafii katedralnej we Włocławku (proboszczem był delegat kapituły katedralnej). Pełnił ją przez dwa lata (I III 1947–28 IV 1949). Jednocześnie był też kapelanem włocławskiej Ochotniczej Straży Pożarnej.

Kilkanaście następnych lat spędził jako proboszcz poza Włocławkiem: w Krzywosądku (28 IV 1949–24 X 1956), Sadlnie (24 X 1956–26 IV 1957), Służewie (26 IV 1957–31 XII 1959). Sprzeciw władz państwowych uniemożliwił mu objęcie w 1959 r. funkcji proboszcza parafii Brześć Kujawski.

Po powrocie do Włocławka najpierw przez niepełną trzy miesiące (I I–22 III 1960) był administratorem parafii Najświętszego Zbawiciela, następnie przez rok (22 III 1960–29 IV 1961) zastępcą administratora parafii katedralnej. Ostatnią jego funkcją duszpasterską była czteroletnia (29 IV 1961–19 IV 1965) administracja parafii św. Jana Chrzciciela.

Ksiądz Szmidt był kapłanem o wielkiej gorliwości i kulturze duchowej, znawcą liturgii i muzyki ko-

ścielnej. Wyróżniał się m.in. solidnym opracowywaniem kazań, które poruszały słuchaczy głębią treści, wyrażanej w sposób w miarę prosty, a zarazem piękny dzięki m.in. bogactwu językowemu, cytatami z literatury. Własną kulturę języka zaszczylił wiernym, kładąc duży nacisk na poprawność językową w modlitwach recytowanych. Wręcz przysłowiowa była jego punktualność, zachowywana mimo odległości, warunków atmosferycznych i skromnych w latach 50. XX w. środków komunikacyjnych. Walory duchowe oraz umiejętność sprawnego organizowania duszpasterstwa sprawiły, że od 1952 r. należał do Diecezjalnej Komisji Śpiewu, Muzyki i Służby Liturgicznej, w 1961 r. powierzono mu funkcję spowiednika kleryków Seminarium włocławskiego, a od 1963 r. jako wicedziekan włocławski miał zleconą przez biskupa koordynację prac duszpasterskich w parafiach włocławskich. Zwolywał co miesiąc duszpasterzy włocławskich na wspólne spotkania, aby omawiać plan pracy, katechizację dzieci i młodzieży, porządek nabożeństw parafialnych w mieście oraz specjalne okolicznościowe akcje duszpasterskie.

Cechowała go bezinteresowność, umiłowanie ubóstwa, nie szczędził jednak wydatków na książki i czasopisma o treści religijnej, których zgromadził znaczny księgozbiór osobisty, wykorzystywany jako pomoc w działalności duszpasterskiej.

Trudnym doświadczeniem w jego życiu było nękanie go — w pierwszej połowie lat 50. XX w. — przez Urząd Bezpieczeństwa w związku z aresztowaniem ks. Mariana Chwilczyńskiego. Ze względu na więzy znajomości i wspólnej pracy duszpasterskiej we Włocławku znalazł się w gronie osób wielokrotnie przesłuchiwanym w czasie śledztwa i wśród świadków podczas procesu ks. Chwilczyńskiego. Przeżycia te zostawiły w nim świadomość, że jako kapłan może być przez władze komunistyczne pod ładą pretekstem aresztowany.

Za gorliwą pracę duszpasterską, na wniosek biskupa włocławskiego Antoniego Pawłowskiego, w listopadzie 1964 r. został uhonorowany przez papieża Pawła VI godnością szambelana papieskiego.

Zmarł nagle w Poniedziałek Wielkanocny — 19 IV 1965 r. Jego grób znajduje się w kwaterze kapłańskiej włocławskiego cmentarza komunalnego przy al. Chopina.

ADW, Teczka personalna ks. T.I. Szmida, bez sygn., k. nłb.; APW, Gminna Rada Narodowa i Zarząd Gminy w Kikole pow. lipnowski

z l. 1945–1954, sygn 23, k. 115, 117, 125; FAPAK, Insp. Brodnica, t. osob.: Lewandowska J.; tamże, Insp. Wł., t. osob.: Wiśniewski J., Wiśniewski T.; IPN — Del. Byd., Akta śledztwa przeciwko ks. Marianowi Chwilczyńskiemu, sygn. IPN BY 070/75, t. 1–4; Schematyzmy diecezji włocławskiej 1934–1965; — Gruse F., *Ś.p. ks. Tadeusz Szmidt*, „Kron. Diec. Włocł.”, 1965, t. 48, s. 160–162; Librowski S., *Materiały*, s. 118; Sadowski J., *Mówi nr 31806*, Warszawa 1999, s. 192, 194; Ziółkowski B., *Walka o polską oświatę i kulturę na Kujawach i w ziemi dobrzyńskiej w latach 1939–1945 — część 2. Region*, „Zap. Kuj. Dobrz.”, t. 20 (w druku).

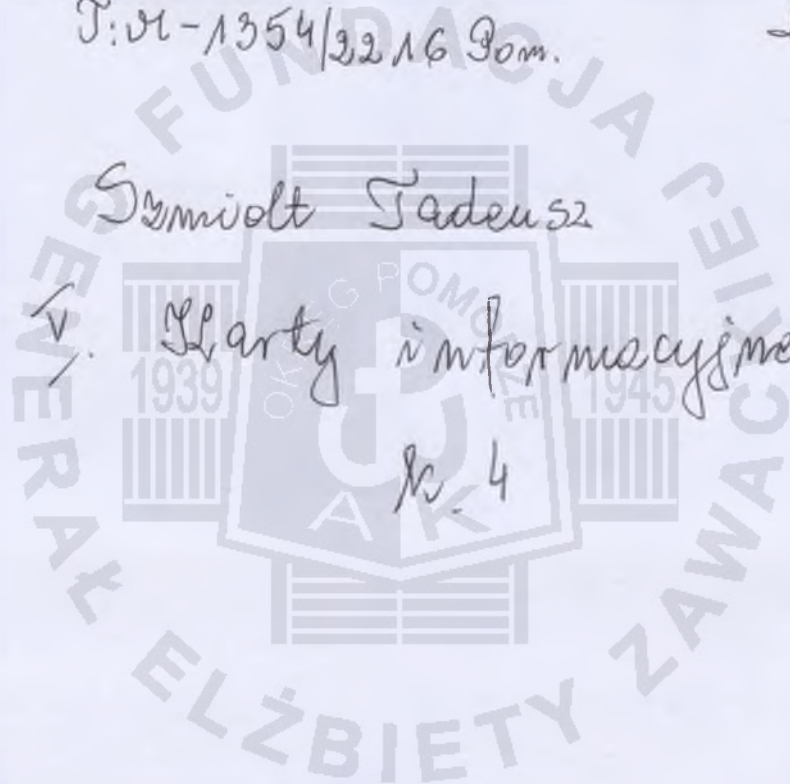
Antoni Poniński

T:01-1354/3216 Pom.

Lipno

Symiont Tadeusz

1/1. Party informacyjne
ks. 4

Szmitt
ksiądz

Lipno
Poz 1

Żołnierz PZM miał w Lip-
nie szkolnego kolegę, w Gestapo,
który ostrzegł go przed aresz-
towaniami. Ukrywał się w gro-
cie pod kościołem w Kikole,
dochodząc tam nielegalnie.

Franciszek Gardonowski

Smidt (i.m.)
t.

Lipno
FAPAK 2

Smidt - ksiądz, zastępca kapelana POZ - AK Lipno. s. 107

1939 1945
ob. Witomskiej Elżbieta, opr. B/152
s. 107 = bibl. FAPAK

18. 10 '10

✓ Szmidt
BKŻ z Mieczami
ps. "Wierny"

lipno
UK
Wisława 3

zob. Sadowski Józef,
Kłoni nr 31800,
W-wa 1999, s. 194, poz. 89

Ms. Semiólt Padeusz Jolci

Sipno 4
Zw2-AK

zob. Ziótkowski B., Polska
Podziemna na Górajach...,
Toruń 2008, s. 152, 286, 368, 370-371.

Ms. 11/15

Szmiolt Jadusiz

